ומנין שאף בשטר. ומק"ו דאמה העבריה שאין נקנית בביאה ונקנית בשטר ליכא למימר חדא משום דאמה גופה מדאיתקח לאחרת נפקא לן לקמן (דף טז.) ואפילו לרב חסדא דילף לה מלא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא בקנין העבדים מיהא למיפרך כדלעיל שכן יוצאה בכסף[א] ועוד דכיון דלרב חסדא אב כותבו[ב] ליכא למילף מאשה שאינה נקנית בזה הענין שהבעל כותבו[ג]:

שכן פודין בו הקדשות ומעשר. וא"ת כל זה אשים בק"ו ומה כסף שאע"פ שפודין בו הקדש ומעשר ואינו מוציא ואפ"ה מכניס שטר שאע"פ שאין פודין בו הקדש מוציא אינו דין דאינו להשיס בק"ו אבל הכתובה יש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה[ד] וא"ת וגימא ק"ו מקרקעות שאינן מוציאות אפ"ה מכניסות פי' דאדם יכול לקדש אשה בקרקע[ה] ואינה מתגרשת בקרקע והתם ליכא למיפרך שכן פודין בו הקדש וי"ל דאיכא למיפרך[ו] מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אגבן תאמר בשטר וא"ת מטלטלין יוכיחו שאין קונין אגבן ואינן מוציאות ומכניסות אף אני אביא שטר וי"ל מה למטלטלין שכן פודין בו הקדש: **מה** הויה בכסף אף יציאתה בכסף.

ולענין ביאה ליכא למימר מה הויה בביאה אף יציאתה בביאה שלהתרחק ממנה הוא מגרשה ועוד משום שמצא בה ערות דבר רגיל לגרשה ואז יש לו לפרוש:

סניגור יעשה קטיגור. וא"ת א"כ היכי קאמר לעיל מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף ודין הוא שתהא נקנית בכסף אדרבה גריעותא דאין קטיגור נעשה סניגור וי"ל דבאמה העבריה ליכא למימר הכי לפי שמתחלה שאביה מוכרה לשפחות הוא מקבל הכסף מן האדון א"כ כשהוא רוצה לפדותה דין הוא שיקבל האדון הכסף[ח] אבל אים שמקדש אשה הכל בא על ידו בין הקידושין בין הגירושין והתם שייך למיפרך יאמרו כסף מכניס וכו':

קאי בגירושין ממעט גירושין. ואין סברא לומר קאי בכתיבה וממעט בכתיבה דפשטא דקרא דמשמע שבא לומר דוקא בכתיבה[ט] דקאמר אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה משמע דוקא בזה הענין[י]: **על מנת שלא תלבי לבית אביך לעולם אין זה נט.** פירש בקונטרס שכל ימיה נאגדת לקיים תנאי זה מחמתו וא"ת אחאי לא אמר דהוי נט שהרי אם מת אביה יכולה היא לינקם לבית ושוב אינה נאגדת בו דלאחר מיתת אביה[כ] לא חשיב בית אביה כדאמרינן בנדרים (דף מו.) קונם לביתך שאיני נכנס מת או מכרו מותר וי"ל דבית אביה קרוים כל יומיו חלניו של אביה אע"ג שמת דכתיב (בראשית לה) גבי תמר[ל] שבי אלמנה בית אביך אע"פ שמת אביה כדמוכחי קראי[מ]: **ורבי** יוסי הגלילי מכרת כריתות נפקא. תימה דבפרק המגרש (גיטין ד' פג.) קאמר על רבנן דר"א בן עזריה כרת כריתות לא דרשי וי' יוסי הגלילי בכולן[נ] דרבנן והכא אמר דר' יוסי הגלילי דרש כרת כריתות וי"ל דלא קאמר לא משמע להו אלא דלא דרשי פירוש להוא דרשא דהתם דמיבעי להו לדרשא דהכא: **שכן** ישנן בעל ברחה. פי' בקונטרס ביאה ביאמה שטר בגרושין כסף באמה העבריה וקשה לרבינו תם אם זה חשוב בעל ברחה מה שהאב מוכר את בתו בעל ברחה א"כ מאי קאמר רב הונא לקמיה כסף באישות מיהא לא אשכחן בע"כ הלא האב מקדש בתו קטנה בכסף בע"כ ואומר רבינו תם[ס] אין זה חשוב בע"כ כיון שהוא מדעתו של אב וא"ת א"כ היכי קאמר כסף נמי איתא באמה העבריה בע"כ הרי אב מוכרה מדעתו[ע] וי"ל דהכי פריך כסף איתא באמה בע"כ כגון שהאדון מייעד את העבריה בכסף מקנתה בע"כ של אב ובע"כ של בת דהא דאמר לקמן (דף יט.) אשר לא יעדה שגרעך לייעדה לא שגרעך לעשות מרצונה אלא שגרעך להודיעה שלשם קידושין מייעדה ואע"ג דאמר לקמן באישות מיהא לא אשכחנא ובכי האי גוונא שמייעד הוי אישות מ"מ בתחילה לא בא הכסף בשביל אישות[פ] ויש מיישבים פי' הקונטרס דודאי זה קרוי בעל כרחה מכירה של אמה העבריה שחוב הוא לה ואם היתה בת דעת לא היתה מתרצית אבל קידושי קטנה לאו חוב הוא לה כמו מכירה וסופה עומדת לינשא[צ] אם היתה בת דעת היתה מתרצית[ק] ולא חשיב על כרחה:

חופה

ומנין שאף בשטר ודין הוא ומה כסף[א] שאין מוציא מכנים שטר שמוציא אינו דין שמכנים מה לכסף[ב] שכן פודין בו[ג] הקדש ומעשר שני תאמר שטר[ד] שאין פודין בו הקדש ומעשר[ה] שני דכתיב[ו] ונתן הכסף[1] וקם לו אמר קרא[2] ויצאה והיתה[ז] מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר[ח] ואקיש נמי יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף אמר אביי יאמרו כסף מכנים כסף מוציא סניגור יעשה קטיגור אי הכי שטר נמי יאמרו שטר מוציא שטר מכנים[ט] קטיגור יעשה סניגור מילי דהאי[י] שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא רבא אמר אמר קרא[כ][3] וכתב לה בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ואימא בכתיבה מתגרשת ואינה מתקדשת בכתיבה הא כתיב ויצאה והיתה מקיש וכו' ומה ראית מסתברא קאי בגירושין ממעט גירושין קאי בגירושין וממעט קידושין ולרבי יוסי הגלילי דאפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא שאינה מתגרשת בכסף מנא ליה אמר קרא ספר כריתות[ל] ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה[מ] מיבעי ליה[נ] לדבר הכורת בינו לבינה[ס] כדתניא[ע] הרי זה גיטיך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ורבי יוסי הגלילי מכרת כריתות קא נפקא ליה ורבנן כרת כריתות לא משמע להו חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא ליכתוב רחמנא בשטר ותיתי מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה לא ניכתוב רחמנא בביאה ותיתי מהנך מה להנך שכן קנינן מרובה לא ניכתוב רחמנא בכסף ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בע"כ וכ"ת כסף נמי בע"כ באמה העבריה[פ] **באישות מיהא לא אשכחן:** [צ]אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר ומה כסף שאינו מאכיל בתרומה קונה חופה[ק] שמאכלת[ר] בתרומה אינו דין שתקנה וכסף אינו מאכיל[ש] והאמר עולא[ת] דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר[4] וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה אלא פריך הכי ומה כסף שאינו גומר קונה חופה

אף

ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בע"כ וכ"ת כסף נמי בע"כ באמה העבריה[פ] **באישות מיהא לא אשכחן:** [צ]אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר ומה כסף שאינו מאכיל בתרומה קונה חופה[ק] שמאכלת[ר] בתרומה אינו דין שתקנה וכסף אינו מאכיל[ש] והאמר עולא[ת] דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר[4] וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה אלא פריך הכי ומה כסף שאינו גומר קונה חופה

מסורת הש"ס

א) [כתובות נא ע"א], ב) [תוספתא דמע"ש פ"ב ה"ט ע"ש, לקמן כז ע"א ע"ש], ג) [עי' תוס' שבת קכח. ד"ה ונתן], ד) [לקמן ע: מת. מד. מת. נטין עח. פב.], ה) עירוכין טו: קוסב כד: נטין כח: [כתובות מז.], ו) [מגיגה יג.] [כרכות נט. ר"ה כו.], ז) [לקמן כג.], ח) [עירוכין טו: נטין כח: קוסב כד:], ט) [לעיל ג: וש"נ], י) [בכא"י: מבעיא להו, וכל"ל. יעב"ן], כ) עירוכין טו: קוסב כד: נטין כח: [תוספתא פנ: [תוספתא שם פ"ה ה"ב], ל) [לקמן מז.], מ) [לעיל ג.], נ) [כתובות מז ע"ב], ס) [לקמן י:] כתובות מז:, מוסף: [דקדק מז], ע) [דברים כה. ה], פ) [ע"ל ומיט מגרש. יעב"ן], צ) [בדפו"ר מוסף: מז], ק) [וע' תוס' עירוכין טו: ותוספות קוסב כד: ד"ה על מנת], ר) [בדפו"ר: רבנן], ש) [בתוס' הרא"ש: ותס],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שכן פודין וכו' מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אבנן. עיין ב"ק דף יב ע"ב תוס' ד"ה אלא מתגיסא:

מוסף תוספות

א. וקשה דפרכא דרב אשי בעיקרא דדינא מה לאמה העבריה שכן יוצאת בכסף לא פירכא היא לגבי דין שטר אלא מכסף לכסף שכן מוציא מכנים וכו' ואיכא למימר דפירכא היא לגבי דין שטר נמי דקולא וחומרא פריך וה"ק מה לאמה העבריה שמצינו קולא ביציאתה שיוצאה בכסף לפיכך נקל בכתיבתה לקנות בכסף או בשטר תאמר בזו וכו'. רמב"ן. ב. דהיינו המקנה, תוס' הרא"ש. ג. שהוא הקונה. שם. ד. דמסתבר כיון שנתנה לו תורה חשיבות זה כמו כן יתן בו חשיבות אחר (מק"ו), אבל החומרא שאנו אומרים מסברא כמו ההיא דשן ורגל לא אלימא כולי האי וכיון דלא אהני הני חומרות להך מילתא לא אהני נמי למילתא אחריתי. תוס' הרא"ש לעיל דף ד: ד"ה מה ליבמה. (ובזה הוא מתרץ קושית תוס' לעיל ד"ה מה ליבמה). ה. דכמו שמכרה מלאכתה בדמים דין הוא שתחזור ותקנה מלאכתה בדמים. תוס' הרא"ש. ו. מתגרשת. תוס' טוך. ז. ולא בדבר אחר. תוס' הרא"ש. ח. שהיתה כתו של שם. תוס' סרוכה כד: ד"ה ע"מ. ט. לפי חשבון הדורות. תוס' הרא"ש שם. י. דאמרינן בשעת מיתתו של ר"א נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דברי ר' טרפון ור"י הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא וכו' ענה ר' אלעזר בן עזריה וכו' עד שאידך כרת כריתות לא דרשי והן רבי טרפון ורבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא. תוס' רי"ד. כ. כשם אחיו ר"ר יצחק. תוס' הרא"ש להלן ע"ב. ל. שידו כידה ועדיפא מידה. רמב"ן. מ. דכיון דקטנה היא ואינה ברשות עצמה ואביה הוא המקנה והוא בעל דבר והמכר נעשה מדעתו הא לא חשוב בע"כ דאנן בע"כ של מקנה קאמרינן והכא הא איכא דעת מקנה ומדעתה לא איכפת לן. ריטב"א. נ. שעיקר מכירה זו לשפחות הייתה ועל דעת שפחה קיבל אביה כסף זה אבל שטר וביאה איתנהו בעיקר אישות בעל כרחה שטר בגירושין וביאה ביבמה. ריטב"א. ס. דאנן סהדי דמינח ניחא לה וכו' [ואפילו] מסרה למנוול ומרוכה שחין ואע"פ שעומדת וצוחתת מסתברא דאף זו מינח ניחא לה כדר"ל דאמר טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו, רשב"א.

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ח מהל' גירושין הל"ח ב סמג עשין מח [טור אה"ע סי' קכ]:

יז ב ג מיי' פ"ו מהל' ערכין הל"ח ופ"ד מהל' מעשר שני הל"ט [טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' קלח]:

יח ד ה מיי' פ"ח מהלכות גירושין הל"ח ופ"ח שם הל"י טז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעי' כ:

יט ו ז מיי' פ"ו מהל' תרומות הל"ג ופ"ח שם הל"ז:

תורה אור השלם

1. וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמְקֻדָּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכֶּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ:

ויקרא כז יט

2. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:

דברים כד ב

3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

4. וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קְנִין כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיִלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: ויקרא כב יא

תוס' ר"י הזקן

חופה קונה. קנין דארוסין אם מסרה לחופה לשם קדושין. חופה, שמייחדין שניהם בלא ביאה. שאינו גומר. ליורשה וליטמא לה.

מוסף רש"י

שטר שאין פודין בו הקדש. בשטר חוב שיש לו על אחר למסרו לכהן (כתובות קג. ועי' ר"ש מדעמ') שטר שאין פודין בו הקדש ומע"ש בכתובות נפקא לן בפרק יש בכור לגאלה דכתיב כהו כסף. הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו. ומע"ש דכתיב ולקח הכסף דבר שיש בו ערה ולייט מטבע (לקמן כז). ונתן הכסף וקם לו. ואם המקדש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו (ויקרא כז, טו) (כ"מ יד.) דכתיב ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו (שם פסוק יט) (לקמן יא:). הויה. קדושין שמהוה בהן עצמה לגעל (גיטין נא:). מה הויה בכסף. כשמהוה עצמה לאיש אפשר בכסף כדנפקא לן בקדושין קיחה קיחה משלה עפרון (סוכה כד:). קטיגור יעשה סניגור. קטיגור שוא סניגור אוהב מלך יוסר (חגיגה יג:). טיבעא מיהא חד הוא. ואין מיכל הפרס בייסיה (לקמן כג.). ואינה מתגרשת בכסף. אם נתן לה כסף ואמר התגרשי בו (עירובין טו:) אם אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה (גיטין כא:) ליתן לה כסף לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת בו, כלומר שנתן בקידושין ואמר הרי את מקודשת בו (סוכה כד:). ספר כריתות. מדכתיב כריתות קמוך לספר (עירובין טו:). לעולם אין זה כריתות. שהרי כל ימיה קשורה בו (גיטין כא:) שממתנו היא נמצאת מלאשתו יין ותפלה זה מלוי והולך לעולם ואין זה הבדלה (ערובין טו:). שממתנו לריכה לעמוד שלא לילך (סוכה כד:) שאין מפרידין אלא המות דעד יום המיתה קשורה בו (גיטין פג:). כל שלשים יום הרי זה כריתות. מיד שהרי דברי הבדלה הן לפוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר (ערובין טו: וכעי"ז סוכה כד:) והיא תקיים התנאי (גיטין פג:). חופה קונה. אם מסרה (לה) אביה לחופה לשם קדושין (לעיל ג.). שמא ימזגו לה כוס. של תרומה (כתובות נז:).

חופה שגומרת אינו דין שתקנה. ומ"ת נימא דיו אמוף דינא דמהיכא מייתית דחופה קונה משום דגומרת דיו לגמ מן הדין להיות כנדון מה להלן אחר כסף אף כאן לאחר כסף ור"ל דאתיא כרבי טרפון דאמר (בב"ק דף כה.) היכא דמיפריך קל וחומר לא אמר דיו והכא מי אמר דיו מיפריך קל וחומר דלאחר כסף לא אינטריך ומ"ת לדידן דאמר דחופה אינה קונה נימא דכסף גומר אחר כסף מק"ו דחופה מה חופה שאינה קונה גומרת כסף שקונה אינו דין שיגמור ור"ל דלא מצי לאוכוחי שיגמור אחר כסף כחופה ומאי אולמיה הא כסף מהא כסף[א]. **אף אני אביא** חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן קונין בע"כ. ואע"פ שמוסר בתו הקטנה לחופה בע"כ כיון דבמקום בתו קאי לא תציב בע"כ ומ"ת אכתי אשכחנא עושה[ב] בעל כרחה דייעוד לאו דישואין אלא[ג] שאמר ייעוד כוסה האדון לחופה על כרחו דאב ור"ל אע"פ שהייעוד יכול לעשות בעל כרחו דאב החופה צריך לעשות מדעתו[ד]: **ורב** הונא כסף באישות מיהא לא אשכחנא בע"כ. אע"פ שהאב מקדש בתו קטנה בעל כרחה מכל מקום כיון שהוא מדעת האב לא קרי בעל כרחה כדפרישית ועוד בחופה נמי אשכחנא כי האי גוונא (כתובות מז.) שהאב מוסר את בתו קטנה לחופה: **הא** נתן הוא ואמרה היא כו'. [א] מה שלא הזכיר כלל נתנה היא ואמר הוא משום דלא פסיקא ליה דפעמים מקודשת באדם אחר כדאמר לקמן[ב] (דף ז.): **הא** לאו הכי לא אלמא קסבר דרים שאין מוכיחות לא הוויין דרים. ומ"ת אמאי לא משני דלעולם הוויין דרים והתם דקאמר הא דאפילו דרים שאין מוכיחות לא הוויין דדילמא הא בתעניית קאמר[ג] וי"ל דטפי משמע הא לשון מזירות מלשון תעניית דהא משמע מיד ופעמים שאכל ולא מצי למימר הא בתעניית עד למחר אבל גבי מזירות מיד יכול להתחיל מזירותו אם ירצה: **הכא** במאי עסקינן דאמר לי. משמע דמסיק הכא לשמואל דרים שאין מוכיחות לא הוויין דרים ותימה דברים מסכת נדרים (דף ג.) אמר האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור וקאמרי' עלה בגמרא (שם דף ד:) אמר שמואל נכונו עד שיאמר שאיני אוכל לך שאיני טועם לך ומסיק מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא משא ומתן בהדך משמע מרוחקני דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע ופריך (שם דף ה:[ה]) נימא דסבר שמואל דרים שאין מוכיחות לא הוויין דרים ומשני שמואל מוקי מתני' כרבי יהודה דאמר דרים שאין מוכיחות לא הוויין דרים ומדקאמר שמואל מוקי למתני' כרבי יהודה מכלל דאיהו לא סבירא ליה דהוויין דרים ואין לפרש דשמואל מוקי למתני' כרבי יהודה וסבר ליה כוותיה מדאמר בתר הכי ומאי דוחקיה דשמואל לאוקמא מתני' כרבי יהודה ומאי קשיא אמאי דחיק ומוקי מתני' כרבי יהודה משום דסבר ליה כוותיה לכך מוקי כרבי יהודה אלא ודאי קיס ליה דהוויין דרים ועוד דאמר בגיטין (דף פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם כרבי יהודה אומר ודן

[א]חופה שגומרת אינו דין שתקנה מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני ביאה תוכיח מה לביאה שכן קונה ביבמה כסף יוכיח [ב]וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה לצד השוה שבהן שכן הנאתן מרובה שטר יוכיח מה לשטר [ג]שכן מוציא בבת ישראל כסף וביאה יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"כ ורב הונא כסף מיהא [ד]באישות לא אשכחן בע"כ אמר [ה]רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי גמרי' חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין א"ל אביי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן תנא מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין רב הונא נמי ה"ק ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה: [ו]ת"ר [ז]כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת [ח]אבל [ט]היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה היא לא הוו קידושין טעמא דנתנה היא ואמרה היא הא נתן הוא ואמרה היא הוו קידושין רישא דוקא סיפא [י]כדי נסבה ותני סיפא מילתא דסתרא לה לרישא אלא ה"ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוו קידושין נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא הוו קידושין ואב"א נתן הוא ואמר הוא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא [יא]ספיקא היא וחיישינן מדרבנן: אמר שמואל [יב]בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את [יג](לי) לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש [יד]וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש אמר ליה רב פפא לאביי [טו]למימרא דסבר שמואל דרים שאין מוכיחות הויין דרים והתנן [טז]ה"האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל [יז]והוא שהיה נזיר עובר לפניו טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא הבא במאי עסקינן דאמר לי אי הכי מאי קמ"ל הני לישני

[אף לאי אביא חופה שקונה בעלמא]. שגומרת ליורשה ולהפרת נדריה יקנה נמי כאן בלא אירוסין: **שכן ישנן בע"כ.** שקונה בעלמא ביאה ביבמה ושטר בגירושין וכסף בגמרא העבריה: **כסף בגיטין מיהא לא אשכחן בעלמא בע"כ.** ואפ"ה קונה כאן ואף על כרחה כגון אב מקבל קידושין לבת קטנה אף אני אביא חופה: **שפי תשובות בדבר.** להא דאמרת חופה קונה בלא כסף: **ועוד כלום חופה גומרת.** דקאמרת חופה שגומרת כו' וכיון שאינה גומרת אלא לאחר קידושין היאך אתה בא לדון חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין: **הרי אם מקודשת לי.** או הרי את מאורסת לי: **ואנא סיפא מילתא דסתרא לרישא.** בתמיה. וכי אמרינן בכל דוכתא כדי נסבה מידי דלא איצטריך למיתניה ותנייה בכדי אבל סיפא דסתרא לרישא לא תני תנא: **ה"ק.** סיפא אבל שינה ממה שאמרנו כגון שנתן הוא ואמרה היא נעשה כאילו נתנה היא ואמרה היא ואינה מקודשת דבעינן כי יקח איש: **נתן הוא.** דמי לכי יקח איש: **ואמרה היא.** דמי לתקח[יא] אשה לאיש: **וחיישינן מדרבנן.** שאם בא אחר וקידשה לריבה גט משניהם שמא לא היו [יב]של ראשון קידושין ואלו קידושי שני או שמא של ראשון קידושין ולא של שני: **בקידושין נתן לה כו'.** משום דקא בעי למימר סיפא בגירושין נתן לה כו' נקט כי האי לישנא[יג] (נתן): **הרי את מקודשת.** ולא גרסינן לי: **אין כאן בית מיחוש.** אין כאן אפי' ספק קידושין דכי יקח כתיב ולא שיקח עצמו לה[יד] ודגירושין אין כאן בית מיחוש אף לפוסלה לכהונה: **דיש שאין מוכיחות.** בית יד אחיות הדבר אע"פ שאינו מוכיח אחיות לשון גמור כי הכא דקאמר הרי את מקודשת ולא קאמר למאן: **הויין דרים.** ואמר דלדידיה קדשה: **אהא.** אהיה: **שהיה נזיר עובר לפניו.** דודאי אהיה אף אני כזה קאמר אלמא בעינן הוכחה:

לישני

[א] (נקמן כח. וש"נ), [ב] (נקמן טז.), [ג] שם, [ד] מוספתא דקדושין רפ"א, [ה] (ש"ה ה. וש"נ), [ו] ["לי" ליתא בכת"י ודפו"ר, ונוסף בע"ס כדמוכח בהמשך], [ז] (מיר ב: ע"ש נדרים ה: ע"ש בגיון פה:), [ח] מיר ב: ע"ש, [ט] (בדפו"ר נתלקח. ולפנינו כרש"ל), [י] [נ"ל היו קידושי הראשון (יעב"ץ)], [כ] רש"ל מ"ז ופירש בקדושין וכן בר"ן, [ל] (נקמן ו ע"א), [מ] (נקמן יח ע"ב), [נ] (נקמן יט ע"א), ועי"ש בגליון הש"ס], [ס] [וסם ד"ה ומאמר], [ע] (נדל"ל שיתוכ),

גליון הש"ס

[נא] אבל היא שנתנה ואמרה. ע' ר"ן נדרים ל ע"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בקידושין וכו' כי האי ליתנא בקידושין נתן כו' הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הא נתן מה שלא הזכיר בו'. ר"ב הרי"ף והרמב"ם והרשב"א מולקין על זה:

מוסף רש"י

שכן מוציא בבת ישראל. גט משה (לקמן כז.). כדי נסבה. שלא לעוקר (חולין יט:). וכן בגירושין וכו' אין כאן בית מיחוש. שאפילו מן הסכנה לא פסלי לה (רש"י ר"ן). דרים שאינן מוכיחות. בית [יד] אחיה לדבר לאחוז בו ולומר הוכיח (גיטין פה:). האומר אהא. אע"פ שלא הוציא בשפתיו נזיר, הרי זה נזיר. דידות מזירות כמזיות, וכשם שאומר מלא בנים יד של כלי ומנגיה את הכלי עצמו, כך זה כיון דאמר אהא כמאן דאמר אהא נזיר דמי (נזיר ב:). טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא. לומר מדקא מוקים לה שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו הא לאו הכי ליכא לספוקי נמיר כלל דקסבר דרים שאין מוכיחות לא הויין דרים (נזיר ב:).

מוסף תוספות

א. ואפילו אחר השטר לא חשיב כמו חופה אחר כסף ושטר. תוס' רבינו שמואל ב"ר יצחק: אבל בחופה ליכא למימר מאי אולמיה דהאי חופה מהאי חופה דכי איכא חופת הרבה מקריבא ליה טפי. תוס' שוק: ועוד כסף אחר השטר איכא למיפרך מה לחופה שכן גומר אחר כסף. תוס' רבינו שמואל ב"ר יצחק. (עי' מהרש"א). ב. ומ"מ לא מצי לשנויי דוקא דסיפא הכי כיון דבאדם שאינו חשוב לא מקדשא ואי דייקת הכי משמע דבכל ענין מיקדשא. תוס' הרא"ש. ג. דבלשון אהא מאי ידים איכא בנזירות שפי מתענית אבל בקידושין ידים מיהא איכא אלא דאינן מוכיחות מדלא פירש מקודשת למי. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"י מהל' אישות הל"א ב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לה סעי' א:

כא ב מיי' פ"ט שם הל"ב טוש"ע שם סי' מו סעי' ב:

כב ג מיי' שם פ"ג הל"א סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מז סעי' א:

ד [מיי' שם הל"ב טוש"ע שם סעי' ז]:

כג ה מיי' שם הל"ג וסמג שם טוש"ע שם סעי' ח:

כד ו מיי' שם הל"ו ו וסמג שם טוש"ע שם סעי' ח ו:

כה ז מיי' פ"א מהל' גירושין הל"ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלו סעי' ג:

כו ח ט מיי' פ"א מהל' מלוה הל"ו:

תוס' ר"י הזקן

ביאה תוכיח. שאין פודין בה הקדש וקונה, אף אני אביא חופה שאע"פ שאין פודין בה הקדש קונה. קונה ביבמה. תאמר בחופה שאין קונה ביבמה. כסף יוכיח. אין קונה ביבמה וקונה. אף אני אביא חופה שאע"פ שאין קונה ביבמה קונה. וחזר הדין. דכי פרכת מה לכסף שכן פודין תהדר ביאה תוכיח, ומה לביאה [שקונה ביבמה] כסף יוכיח. בעלמא. כסף בכל מקום וביאה ביבמה. חופה שקונה בעלמא. היינו שגומרת. קונה כאן. בחורת קידושין. ופירוש לא ראי זה כראי זה, לא תראה אותם שקולים בכל ענין אלא שיש לאחד מה שאין בחברו אלא שרים באיזה ענין. הנאתן מרובה. כסף וביאה, אבל חופה אין הנאתו מרובה. שטר יוכיח. שאין הנאתו מרובה. מוציא. מגרש. שתי תשובות. יש להשיב ולומר. שלש תנן. במתני'. וכי דנין. דהכי קאמרת חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה בלא כסף. דלא כתיבא בהדיא. דהא מייתינן לה מקל וחומר. אחר כסף. שאם נתן לה כסף קדושה וחזר ונתן לה כסף לקנותה קנין גמור אינו מועיל ואינו (רק) גומר קנינו, ואפ"ה חד כסף מהני לקנותה קנין גמור דאירוסין. חופה שגומרת. אחר כסף אינו דין שתקנה בלא כסף קנין דאירוסין. והלכתא כרבא דחופה אינה קונה, דסתמא דמתני' משתמע דאינה קונה. ועוד דבפרק הבא על יבמתו [יבמות נח. א] גרסינן כהדיא עד כאן לא קאמרינן אלא בקדושין דקני לה, אבל חופה דלא קני לה לא. וכן דעת הר"מ* והרי"ף ז"ל. נתן לה כסף. שכן דרך הלוקח. ואמר. לשון שקנאה, דכתיב כי יקח ולא שיקיח את עצמו, ולא יקלוח אשה לאיש. נתן הוא. הכסף, דומה לכי יקח. אמרה היא. הריני מקודשת לך, דומה לתקח אשה לאיש. ומשום הכי מספקא מילתא ואם רוצה לכנסה צריכה קדושין אחרים, ואם בא אחר וקדשה תצא מזה ומזה מספק, ומסתברא דוקא היכא דאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה שהוא צריך לומר הרי את מקודשת לי לבאר שהכסף נותן לה בתורת קדושין והואיל והוא צריך לדבר אם היא דברה מה שמוטל עליו שהוא הלוקח, הוי ספקא, אבל אם היה מדבר עמה על עסקי קדושיה שאינו צריך לדבר אלא תכף שנתן לה הכסף הויא קדושת ודאי שהרי הוא עשה כל המוטל עליו לעשות, ואע"פ שהיא מדברת מה שאינו מוטל עליה, אין היזק בזה. והיכא דנתנה היא הכסף ואמר הוא הרי את מקודשת לי לא הוחזר בגמ' בביאור [ן]ודאי לא הויא מקודשת כלל. דבעינן שיקח ויתן כסף. וכ"כ הרי"ף והר"מ ז"ל [אישות פ"ג ה"ב], וכן נראה מן ההלכה באתקפתא דרב פפא דדייק רישא ואותביה אסיפא בנתן הוא ואמרה היא ולא דייק בנתנה היא ואמר הוא דמצי נמי למידק, אלא משמע היכא דנתנה היא אע"ג דאמר הוא ליכא למידק דתהוי מקודשת דודאי אינה מקודשת דכתיב כי יקח וכל לוקח נותן כסף. ומיהו דוקא כשאמר הרי את מקודשת לי בזה הכסף [ס] שיחשב הואיל ויש כסף בקדושין אין הפרש אם הוא יקח או יתן. אבל אם אמר הרי את מקודשת לי בהנאה שיש לך כשאני אקבל כסף זה (אם) [אין] מתנה זו מסך מקודשת אם הוא אדם חשוב כדלקמן. הרי את מקודשת. ולא אמר לי. ידים שאין מוכיחות. שאין בית יד אחיות הדבר מוכיח אחיותו בביאור כי הכא דלא מבאר מקודשת למי לעצמו או לאחר. הויין דרים. הויא אחיתה כאילו ביאר לעצמו. לפניו. ודאי דאהא נזיר כמוהו קאמר (אלא וכו') [אלמא בעינן הוכחה]. וכן הלכתא דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ואי לא אמר לי לאו כלום הוא. אין כאן בית מיחוש. דכתיב כי יקח ולא שיקיח את עצמו, אפילו ספק קדושין לא הוו, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לשני. ואיכא מ"ד דוקא שאינו מדבר עמה על עסקי קדושיה קדושיו קדושין דלא גרע משתק. ומסתברא דמגרע גרע שאילו שתק היה מובן שנתן כסף הקדושין לקנותה ועכשיו כיאר שנתן כסף הקדושין להקנות עצמו לה ואין הקדושין קדושין כלל.

ירמב"ם לא מפורש. אלא שהנתיק לשון המשנה דאחד מג' דברים, וראה שם פ"ג ה"כ, פ"ז הכ"ג, וראה ר"ן שדברי הרמב"ם מסיק שאינו קונה, עיי"ש.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

לישני כתרגי. דקאמר הכא אין בית מיחוש בין דקידושין בין דגירושין: ליתנינהו כחדא. למה לי למיתני מקודשת מקודשת תרי זימני: מיוחדת. לשון והיו לבשר אחד (בראשית ב׳): מיועדת. לשון אשר לא יעדה (שמות כא): שהוא לשון קידושין כאמה העבריה: עזורתי נגדתי. לשון לעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב׳): סגורתי. לשון ויסגור בשר (שם): עצורתי. לשון עצרת שתהא נאספת עמי לבית. ורבותי אמרו לשון כי אשה עצורה לנו (שמואל ב׳ כא) ולא נהירא דהכיא עצורה ממנו קאמר דהא אחימלך אמר לו לדוד אם נשמרו הנערים אך מאשה ודוד אהדר ליה אשה עצורה לנו והגנו טהורים: ויהודה ועוד לקרא. וכי המקרא צריך סיוע ממנהג שביהודה: שכן ביהודה כו׳. אבל מקרא ליכא למילף דהכא יחוד בעלמא הוא שהרי בשפחה כנענית הכתוב מדבר שאין קידושין תופסין בה ומעיקרא הוה סלקא דעתיה כמ"ד בגיטין (דף מג.) בחליה שפחה וחליה בת חורין הכתוב מדבר דשייכי בה לד קידושין: כמאי עסקינן. בהנך ליתני דקא מיבעיא לן אי הוו קידושין או לא ה"ד אי בשאין מדבר עמה קודם לכן על עיסקי קידושין וכן בהנך ליתני דגירושין שלא היה מדבר עמה על עסק גיטה: מגא ידעה כו׳. כלומר אפילו הוו הנך ליתני לשון קידושין היכי מקדשא הא לא ידעה מאי קאמר לה שתתרלה להתקדש לו: ואלא במדבר. מה לי אי לא הוה לשון קידושין אפילו לא אמר לה מידי נמי אלא שנתן לה קי"ל דהוו קידושין כר׳ יוסי: גיטה וקידושיה. או גיטה או קידושיה: ה"ג. דמקדשא כרבי יוסי דאמרינן מסמא לשם קידושין נתן והיא קבלתם לכך אבל השתא דפרים הכך ליתני אם לשון קידושין הן נתקדשה ואם לשון גרוש לעשות מלאכתו הם הרי גילה בדעתו שאינו חפץ לקדשה עכשיו: והוא שעסוקין כו׳. הא דקאמר רבי יוסי דיו והוא שהיו עסוקים בדיבור עיסקי קידושיהן עד שעת נתינה: מגא ידעה. כיון דבשעת נתינה לא עוסקין בדיבור הקידושין מגא ידעה שלשם קידושין הוא נותנם לה שתתרלה ואע"פ שדברו כבר בכך הרי פסקו אותו עסק: מענין לענין. שפסקו מלדבר בקידושין ממש והיו מדברים בדברים אחרים ומיהו לדבר צרכי זיווגם היה כמו כמה יש לך נדוניא וכמה שדות יש לך להתפרנס מהם: בעיב גיטין. בהלכותיהן: לא יהא לו עסק עמהן. להיות דיין בדבר שמא יתיר איסור ערוה וחזו עיוות שאינו יכול לתקן[ו]: אפי׳ לא שמיע ליה. הא דהלכה כרבי יוסי נימא נמי דלא יהא לו עסק עמהם כלומר מי שכיחא הא לא שכיחא שיהא אדם נותן גט או קידושין לאשה ואינו מפרש: וכן בגירושין. כמו אמר מר וכן בגירושין כו׳: פשיטא. בגיטא לא

לישני בתראי קמ"ל הכא כתיב [1]כי יקח ולא [2]שיקח את עצמו והכא כתיב ושלחה ולא שישלח את עצמו: ת"ר [3]הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי מקודשת [4]הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי מקודשת וליתנינהו כולהו כחדא תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו [5]איבעיא להו מיוחדת לי מהו מיועדת לי מהו עזרתי מהו נגדתי מהו עצורתי מהו צלעתי מהו סגורתי מהו תחתי מהו תפושתי מהו לקוחתי מהו פשוט מיהא הדא דתניא [6]האומר לקוחתי הרי זו מקודשת משום שנאמר כי יקח איש אשה איבעיא להו חרופתי מהו ת"ש דתניא [7]האומר חרופתי מקודשת שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה ויהודה הויא רובא דעלמא ה"ק האומר חרופתי מקודשת שנאמר [8]והיא שפחה נחרפת לאיש ועוד ביהודה קורין לארוסה חרופה [9]ויהודה ועוד לקרא אלא ה"ק האומר [10]חרופה ביהודה מקודשת שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה במאי עסקינן אילימא בשאין מדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה מנא ידעה מאי קאמר לה ואלא במדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה אע"ג דלא אמר לה נמי [11]דתנן היה מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקידושיה ונתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש ר' יוסי אומר דיו ר' יהודה אומר צריך לפרש ואמר רב הונא אמר שמואל [12]הלכה כר' יוסי אמרי לעולם במדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה ואי דיהיב לה ושתיק ה"נ [13]הב"ע דיהב לה ואמר לה בהני לישני והכי קא מיבעיי ליה הני לישני לקידושי קאמר לה או דילמא למלאכה קאמר לה תיקו: [14]גופא היה מדבר עם האשה על עיסקי גיטה וקידושיה ונתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש רבי יוסי אומר דיו ר' יהודה אומר צריך לפרש אמר רב יהודה אמר שמואל [15]והוא שעסוקין באותו ענין וכן אמר [16]ר"א א"ר אושעיא והוא שעסוקין באותו ענין כתנאי [17]רבי אומר והוא שעסוקין באותו ענין ר' אלעזר בר ר"ש אומר אע"פ שאין עסוקין באותו ענין ואי לאו דעסוקין באותו ענין מנא ידעה [18]מאי קאמר לה אמר אביי [19]מענין לענין באותו ענין אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי א"ל רב יימר לרב אשי ואלא הא [20]דאמר רב יהודה אמר שמואל [21]כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהם אפילו לא שמיע ליה הא דרב הונא אמר שמואל א"ל אין הכי נמי: וכן בגירושין נתן לה גיטה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי היא מגורשת: [22]פשיטא נתן לה גיטה ואמר לה לאשתו הרי את בת חורין לא

ודן די יהוי ליכי מינאי הוא גופו של גט ופליגי רבנן[א] עליה ושמואל סבר כרבנן[ב] וי"ל דהרי את מקודשת ולא אמר לי לא משמע כלל דמקודשת לי קאמר דאלא עשוי לקדש אשה לאחרינו ודיים אלין מוכיחים כלל כי הני ודאי קאמר שמואל לא הויין ידיס[ג] אבל בהאי דנדרים הוו מוכיחים טפי וכן ההוא דכותב טופסי גיטין[ד]) הוו מוכיחות דאין אדם מגרש אשה אחרינו אך כרים מסכת זיר (דף ב:)[ה]) יש ספרים דגרסי האומר אהא ה"ז זיר אמר שמואל והוא שהיה זיר עובר לפניו וקא אמר ליה דקסבר שמואל ידיס אלין מוכיחים לא הויין ידיס אין[ו] מש"ה[ז]) כי זיר עובר לפניו הוי ידיס מוכיחות ומהני אבל אין זיר עובר לפניו הוי ידיס אלין מוכיחות ולא מהני ואית ספרים דגרסי ליה קסבר שמואל ידיס אלין מוכיחות לא הויין ידיס ומשני עובר לפניו הויין ידיס אלין מוכיחות לכל הפחות אבל אין עובר לפניו אפילו אלין מוכיחות לא הוי[ח]:

עצורתי מהו. פי׳ בקונטרס לשון עצרת שתהא נאספת עמי בבית ורבותי מפרשים לשון כי אשה עצורה לנו ולא נהירא דהכהוא עצורה ממנו קאמר דהא אחימלך אמר לו לדוד אם נשמרו הנערים אך מאשה ודוד ליה אשה עצורה לנו והגנו טהורים עכ"ל ור"י מייסד ליתנא דקא כפירוש רבותיו דה"פ כי אשה שהיתה אצלנו תמונו אנשים היה זה[ט] אבל עכשיו אנחנו טהורים וגיטא דכל אלו אלשאות השתא ליתנא דקא[י]:

משום שנא' והיא שפחה נחרפת לאיש. וסבר דקא מיירי בחליה שפחה וחליה בת חורין המאורסת לע"ע וכמ"ד בהשולח (גיטין דף מג.) דקידושין תופסין בה:

שכן ביהודה קורין **לארוסה חרופה.** ודוקא ביהודה אבל בעלמא לא דקסבר [כ]דבשפחה כנענית הכתוב מדבר שאין קידושין תופסין בה: **לא** יהא לו עסק עמהן. פי׳ בקונטרס לא יהא דיין בדבר שמא יתיר איסור ערוה וחזו עיוות שאינו יכול לתקן והר"ר עזריאל פי׳ אלא ידבר עם הנשים על עסקי קידושין לקדשם שפעמים שתהא מקודשת באמירתם או בנתינתם ולא ידע וקשה מיהא בקידושין בגירושין מה בכך אם יסבור שאינה [מגורשת] ושמא אינה למיחש לכהן מיהו ליתנא דעמהן לא משמע הכי דאין אדם יכול ליתן גט אלא לאשתו ועוד דלקמן בפרקין (דף יג.) משמע שיש חשש איסור אשת איש דאמר וקשין לעולם מדור המבול ומיהו יש לומר דאינה למיחש אם פשטה ידה וקבלה קידושין מאחר[ל]: **אפי׳ לא שמיע ליה[מ].** פירוש אדם שנתמנה לגיטין וקידושין צריכין אנו להודיעו הא דרב יהודה אמר שמואל אלא יכול בה דשכיחא או דילמא ליכא למיחש להכי דלא שכיחא כולי האי וכן משמע מתוך פירוש הקונטרס: אשה

[1] בכ״ר פ״ז אות ד׳. [2] ר״ה ל״ב ע״ב. [3] ר״ה ל״ב ע״ב. [4] ר״ה ל״ב ע״ב. [5] ר״ה ל״ב ע״ב. [6] ר״ה ל״ב ע״ב. [7] ר״ה ל״ב ע״ב. [8] ר״ה ל״ב ע״ב. [9] ר״ה ל״ב ע״ב. [10] ר״ה ל״ב ע״ב. [11] ר״ה ל״ב ע״ב. [12] ר״ה ל״ב ע״ב. [13] ר״ה ל״ב ע״ב. [14] ר״ה ל״ב ע״ב. [15] ר״ה ל״ב ע״ב. [16] ר״ה ל״ב ע״ב. [17] ר״ה ל״ב ע״ב. [18] ר״ה ל״ב ע״ב. [19] ר״ה ל״ב ע״ב. [20] ר״ה ל״ב ע״ב. [21] ר״ה ל״ב ע״ב. [22] ר״ה ל״ב ע״ב.

א) [נכמ״ר ודפו״ר איקים]. ב) [ע״ פוס׳ ב״ב פל. ד״ה ואמ״ל]. ג) [נכמ״ר מרופפין, ובדפו״ר מרופה. ונראה דכל״ל]. ד) מעשה שי פ״ד מ״ז]. ה) [ע״ מ״ש רש״י סוכה יד. ד״ה משום הכי וכו׳ שאלני את מורי וכו׳]. ו) [נכמ״ר ודפו״ר: דכי מלאמר]. ז) מופסחת דקידושין פ״ב ה״ט (ע״ש]. ח) [מרש״י נראה דל״ג ״מאי קא״ל״, רש״ש ע״ש]. ט) ב״ב קיד., י) לקמן יג. כ) גיטין פה:, ל) [מגיגה ט ע״א]. מ) [ניטין סז]. נ) [ופס ד״ה ה״ג]. ס) [נדפו״ר: ומש״ה]. ע) [כריתות יא]. פ) [נדל״ל אלמא הוה לשון]. צ) [נדל״ל שמקדשה]. ק) [נדל״ל וכי לאיתן]. ר) [נדל״ל מענין לענין בלאותו ענין].

תורה אור השלם

1. כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו:
דברים כד א
2. ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה: ויקרא יט כ

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

מוסף תוספות

א. דרבנן סברי ידים שאין מוכיחות הויין ידים ולא בעי דדין וכו׳ ורבי יהודה סבר לא הויין ידים מדקבעי לומר ודין דאי לא כתב ודין בגט הוי כמגרש בדברא בעלמא ושטר ראיה בעלמא הוא. תוס׳ נדרים ה: ד״ה לימא. ב. דבפרק כל הגט (דף כו.) קאמר הכותב טופסי גיטין צריך שיניח וכו׳ וקאמר שמואל עלה ההיא אף מקום הרי את מותרת לכל אדם פי׳ דהוא עיקר של גט ואי ס״ל כר׳ יהודה א״כ צריך שיניח מקום ודין שהרי ודין הוי עיקר לר׳ יהודה. שם ד״ה ואמאי. ג. וכן ההיא דנזיר וכו׳ האומר אהא וכו׳. שם. ד. כלומר אין ודאי שמואל ס״ל ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. תוס׳ נזיר ב: ד״ה ה״ג. ה. והכי פירושו לעולם שמואל לא בעי ידים מוכיחות ובזמן שנזיר עובר לפניו ליכא לספוקי דיד מיהא הוי אבל אם נזיר עובר לפניו דלמא אהא בתענית קאמר פירוש ואפילו יד לא הוי, ולגירסא זו מסיק דשמואל לא בעי ידים מוכיחות. שם: והא דמשני הכא דקאמר לי, והתם כשנזיר עובר לפניו דאז הוי הוכחה גמורה, ה״ה דאי הוה מצי לאשכוחי בכולהו הוכחה קצת הוה משני הכי אלא דלא משכח בענין אחר. תוס׳ הרא״ש. ו. כלומר מתמול ושילשום היתה אצלינו. תוס׳ טוך. ז. ותפושה נמי הוי כמו ותפשה ושכב עמה. תוס׳ טוך. ח. ויסברו שאין באותם קידושין ממש ריבא להתיר אשת איש לראשון. תוס׳ טוך.

(יש לעי׳ בפירוש דבריו **ויבא** להתיר מי יבא הרי מדובר בבעל עצמו). **ט.** תימה אי לא שמיע ליה למה לא יהא לו עסק עמהן הרי הוא סבר לידע כל טיב גיטין וקידושין הלכך נראה לפרש. [נ״א דלא כפי׳ הר״ר עזריאל.] דה״ק. תוס׳ הרא״ש. (עי׳ מהרש״א).

ידעה. פיר״ש אפילו לשון ההוא לשון קידושין הוא, היכי מקדשא והלא אינה בקיאה בלשון והואיל ולא דיבר עמה להתקדש לו ואינה מבינה ענין הדברים לא נתרצית להתקדש לו. הכי נמי. דהוו קידושי דתנן היה מדבר עמה על עסקי קדושיה ונתן לה ולא פירש דיו. **למלאכה.** משתמעי, ואע״פ ששניהם מודים שלקדושין נתכוונו אינן קדושין שהרי העדים לא נתברר להם אמתת הלשון בעת ששמעוהו ונמצא שאין הדבר תלוי במה שראו העדים, ומסתברא אם תחלה אמרו לעדים הרי אני נותן לה לשם קדושין בזה הלשון, והיא תאמר שהלשון תבין לשם קדושין, דודאי הוו קדושין, שבשעה ששמעו העדים הלשון [נתברר להם] שהן קדושין דלא שייך הכא למימר בטלה דעתם אצל כל אדם כדאמרינן כשבת [צב, א] דאנשי הרצל שמוציאים משרי על ראשם עשו בשבת פטור דבטלה דעתן אצל כל אדם, דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל קדושין בכל לשון שתכיר וחבין שהוא לשון קדושין ויבינו השומעים גם כן [ס]כשנתקדשה מקודשת, דהא חרופתי ביהודה הואיל וביהודה הוי לשון קדושין הויא מקודשת ביהודה. ומסתברא דהא דאיסתפקא לן בהני לישני אי לקידושין משתמעי, הטעם מפני שהיה מדבר עמה על עסקי קדושיה אבל אם לא היה מדבר עמה על עסקי קדושיה ודאי למלאכה משתמעי, ואפילו ששניהם מודים שלקדושין נתכונו אין כאן עדים כלל. אבל בלישני דלעיל שהם לשון קדושין אפילו לא דיבר עמה על עסקי קדושין אם היא מודה שהבינה הלשון ונתרצית להלשון הוא לקדושין ויש כאן עדים. וכ״נ דעת הר״ם שכתב פ״ג [ה״ז] דאין חוששין למלות שיגלה דעתה שנותנו לה בתורת כריתות ומדרבנן כמו שכתבנו בגיטין פרק הזורק. [מענין לענין] באותו ענין. שתכף שאמרה הן כלומר שרוצה להתקדש לו נתן לה הכסף. [ז]באותו ענין. כלומר מענין הקדושין לענין אחר והוא מאותו ענין שאמר לה תרצי להתקדש לי ואמרה הן, ואמר כמה צריכה את לפרנסה, כמה יש לך נדוניא (כלומר מי שכיחא האי מילתא שיהיה אדם מקדש או מגרש ואינו מפרש או לא שכיחא), ובעוד שהיו עסוקים באלו הדברים נתן לה הכסף. והלכתא כרבי מחברו ולא הוי קדושי. **בטיב גיטין.** בהלכותיהן. לא יהא לו עסק. להיות דיין בדבר שמא יתיר ערוה והוו עיוות שאינו חוזר לתיקון. דבר יהודה אמר שמואל. והוא שעסוקין באותו ענין דוקא [כלומר מי שכיחא האי מילתא שיהיה אדם מקדש או מגרש ואינו מפרש או לא שכיחא]. אמר לאשתו. בכתב, שכתב לה כן, אבל בדבור אינה מתגרשת. בת חורין. לא אמר כלום דבת חורין היא כשהיא תחתיו גם כן.

תוס׳ ר״י הזקן

הרי את אשתי. שקדשה בכסף ואמר לה כך היא מכרת ומבינה כוונת הלשון, דאי לאו מבינה לאו כלום הוא. אי נמי שהיה מדבר עמה על עסקי קדושיה שאע״פ שאינה מבינה הרי נתרצית ואע״פ שלא אמר לה כלום דיו. ואם קדשה בשטר מיירי שכתב לה כך. מיוחדת. לשון והיו לבשר אחד [בראשית ב, כד]. מיועדת. [לשון] אשר לא יעדה [שמות כא, ח]. עזרתי נגדתי. לשון אעשה לו עזר כנגדו [בראשית ב, יח]. צלעתי סגורתי תחתי. [לשון] ויכן את הצלע ויסגור בשר תחתינה [שם פסוק כא]. עצורתי. כלומר נאספת עמי בבית. ולא מצינן למימר לשון אשה עצורה לנו [ש״א כא, ו] דההוא ר״ל מנועה ממנו. תפושתי. לשון לא נתפשה [במדבר ה, יג], או ר״ל נתפסת עמי בבית. כי יקח. אלמא מ״ל לשון קדושין. ואיזך חבני. והוי ספק מקודשת. [שכן ביהודה קורין לארוסה] חרופה. אלמא לשון ארוסין הוא. רובא דעלמא. [ליכא למימר דאי הוה רובא דעלמא] הוי קדושין אף במיעוט אם אינו שם לשון קדושין. שהרי אף אם אומרת שדעתה שהלשון אמר לה לשם קדושין הם העדים אינם מבינים הלשון והוו להו כמקדש בלא עדים שהרי אין הדבר ברור לעדים מצד מה שראו ושמעו אלא מצד מה שהם אומרים שכוונו לקדושין. אלא ה״ק ה[ן]כי עביד מימרא חלוטה וקחני מקודשת כאילו הויא מקודשת ברוב העולם שמבינים הלשון. [יהודה] ועוד לקרא. הואיל וסבירא לך דקרא לשון קדושין. מה לנו להביא סיוע מלשון יהודה, אלא ודאי סבירא ליה דקרא לאו לשון קדושין הוא דלשון יחוד בעלמא, דבשפחה כנענית הכתוב מדבר שאין קדושין חופסין בה, אלא ביהודה קאמר דהואיל ובלשונם הוא לשון קדושין מקודשת הואיל ומכרת שלשם קדושין אמר לה כך, הילכך זאת השיטה אליבא דר׳ ישמעאל דסבירא

כז א ב מיי׳ פ״ג מהל׳ אישות הל״י סמג עשין עח טוש״ע אה״ע סימן כז סעיף ג:
בח ג מיי׳ שם הל״ז טוש״ע שם סעי׳ ד:
כט ד מיי׳ שם הל״ו טוש״ע אה״ע שם סעי׳ ג:
ל ה מיי׳ שם הלכה ו טוש״ע סעי׳ ג בהג״ה:
לא ו מיי׳ שם הל״ח וש״ל מהל׳ גירושין הל״א סמג עשין מח טוש״ע שם סעי׳ ל וסי׳ קלו סעי׳ ב:
לב ז מיי׳ פ״ג מהל׳ אישות הל״ז סמג שם טוש״ע שם סימן כז סעי׳ ג:
לג ח מיי׳ שם הל״ח וש״ל מהל׳ גירושין הל״א סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ כז סעי׳ ל וסי׳ קלו סעי׳ ב:
ט [טוש״ע שם סי׳ מט סעי׳ ג וסי׳ קנד נסדר הגט סעי׳ ל בהגה וסעי׳ קא]:
לד י מיי׳ פ״ל מהל׳ גירושין הל״ל סמג שם טוש״ע אה״ע סי׳ קלו סעי׳ ד: